

Helg och högtid vid glas bruket.

Berättat av J. S. glasblåsaremäst.
Oscar Roos. Född 14 juni 1876 på
Tunna holm i Kosta (1 km $1\frac{1}{2}$ km
från Kosta) Fader var anställd vid
Kosta glasbruk. Arbetade uppe i fabri-
ken som diverse arbete. Han var
född i Fumby 1827 och kom till
Kosta i slutet av 1850-talet och var
fört anställd vid landbruk i
Kosta, sedan i Långgöl och slut-
ligen som diverse arbete vid glas-
bruket. Modern född på Kosta
1836. Hennes far, Peter Svensson, var
anställd på bruket som "skärare"
(han körde fram tränsle, körde vagn
och körde fram sand, o. s. v.) Peter

Luf 77

1

Svensson var född 1808 i Rågsboda.

Ross har innehållit kammer-
nala uppdrag. Har varit ledamot
av kammeralfullmäktig och kammer-
nalsnämnden. Varit ordf i fack-
föreningen samt varit ordf i
Smågläsboksläsa-
samorganisationen under åren
1920-42. Varit ledamot av
organisationen sedan 1915.

På Ross skrivbord låg
bibel och andaktsböcker, bl. a.
den psalmbok som han gav sin
hustru när de gifte sig år 1900.

1/. När jag började arbeta 1887,
så började vi kl 5 på morgonen
och arbetade till kl 5 på em.
alla veckans 6 dagar. Så det
var lika lång arbetstid på
lärdagarna också, men på
juli- och nyårsafton slutade
arbetet kl 12, och vid mid-
sommar brukade det också
sluta då, men påske- och
pingstafton arbetade vi en
stund på em. också.

I slutet på 1890 talet ar-
betade vi i skift. Då började
vi första skiftet kl 3 på mor-
ningen och arbetade till kl 12.
Då hade vi en liten rast
vid 6 på morgonen, så vi hann

äta en smörgås, och den andra
rasten, som var en halv timme,
var kl 9. Det andra skiftet
började kl 12, och då arbetade
vi till kl 9 med en halvtimmes
rast på em.

Lite senare blev vi början på
1900 talet började det andra skiftet
kl 1 och höll på till kl 10, så
då var det uppehållet en timme.
Men som margnarna började
vi vid samma tid. 1907
upphörde skiftena.

Vår skiftarbete var sent
om lördagarna, förutom insätt-
ning av nya regler. Då hände
att ofta arbete varade ända
till kl 12 på natten, och ofta

skulle fiske utjöras gratis utan
någon betalning. Detta fiske vi
göra gratis ända tills efter kon-
flikten 1906-07, då vi fick in-
i artout, så vi skulle ha lite
betalning för det.

Var och en gjorde särskilt
fint inombes efter råd och
tågenhet, men det var ju fätig-
sam på den tiden, på 1890-talet.
Särskilt till helgdagarna gjordes
särskilt fint, men trängkost-
heten var mycket stor, så det
kunde vara inbuds en familj
på en 10 personer i ett rum
utan kök.

Det var såväl en arbetskare
med bruket utan glasblåsare-

mårdama och glassljararemästar-
na hade mer än sitt rum. Glas-
sljararemärdama fick hålla sig
med strängar, när jag bājade
arbeta, så de fick "lää dam",
som de sa? och ge dem mat.

En glassljarareverkstad
bestod av 6-7 personer. Nu dessa
var det endast mästaren, som
hade 2 rum och kök. Det
kunde hända att en gift be-
makare hade 1 rum och kök
eller bara 1 rum. Här var så
våldigt trångbott här på den
tiden. I kyrkan lags in poj-
kar på en 5-6 år, som fick
"lära in glaset" från verkstaden
till kyrkan. De fick 40-45 öre

om dagen. Dessa gåvde tiden
här 1907. Min son Egon, som nu
är 50 år, började i byttan vid
10-11 års ålder men tidigare före-
kam vid 5-6 års ålder.

I rummet, där nu bodde,
skurades varje lördagskv. i
mild hem, men om aus gjorde
det, vet jag inte. Om sammar-
na sattes in bland man, sam-
de plöjde i ångarna, för
köpa hade de inte råd till.

Ungdomen gick ut om
lördagskvällarna och dansade på
någon äng eller vid en vägstav.
Det hände också, att någon upp-
lät sitt rum, så ungdomen kunde
få gå dit och dansa några timmar

även om familjen var stor,

Midnattsmaraplan var ett dag-
lidigare. Där restes 3 majstänger,
En vid Kaska (i vägsnätet nära
landsvägen och vägen mot Rislycke).
Där samlades noblesse, och sås fick
inte allmänna vara med. Där var
disponenten, kanslarskrivningen
och glasblåsarmästarna och deras
familjer. Först dansade de kring
majstängerna och sedan i skolan,
där de hade traktering.

Den andra majstängen var vid
Ekebergs Kulla och restes av de
andra fabriksarbetarna. Där var
och så en skara. Där sköt de
samma några öre var, så de fick
lite påslagna, och så blev de

på att släpa till fram på morgonen. Den tredje slängen restes uppe i Skängab, och där höll lantarbetarna till. Lantarbetarna räknades till de lägska på den svedala rangskolan. De hade också sammanställt, så de hade till förtulligt på natten.

De gifta var om lördagskvällarna i regel hemma. Det hände, att de skickade efter något skap eller kanna trämmen och kom samman.

2/. Vissa arbetare fick arbeta både söm- och helg dagar med eldning av glasrören. Det var i regel endast eldare, som

arbetade sän - och helgdagar. Så
på de andra glasarbetarna ^{var} ~~var~~
sändagen arbetsfri. Var det
bränt, så kunde glassiparna
på arbeta på lördagsnatten men
aldrig på söndagarna och
jag vet, att de behövde.

3). I regel steg jag arbetarna
upp vid 7 tiden på söndagsmorg-
narna. Många gick ut ut och
gick. Om vardagarna gick vi,
som arbetade i byttan, stiga upp
kl 2 på morgonen under skift-
arbetet. Jag hade som pojke
uppe i Skärval, så jag hade en
bit att gå. De som hade trä
steg inte upp förrän en kvart

eller 20 minuter innan skulet
började, eller så de hann klä sig //

4) Vi brukade äta ungefär
samtidigt både sön- och van-
dagar, så målsiderna var regel-
bundna. Vi åt frukost vid 9
och middag kl 1. En skola hade
inte så stor kök, glasbitarna
och även andra skolor hade
vanligtvis en gris, som de färdig-
gjorde och slaktade lite före jul,
och den sålades de mest och
använde under året. Här fanns
inga, som hade något kött att
sälja. I början på 1900 talet
började en slaktare köra hit,
men han hade ingen bestånd

dag. Slaktaren hade kött och fläsk
att sälja. Tidigare förekom att
ett par familjer kunde köpa till-
ammans en halv stult eller all
och sälla ned. Köttet användes
lika både vardagar och helg dagar,
och skilnaderna på mat var ej
stora. I ett vanligt arbete-
hem skedades ej på annat sätt
än vanligt.

57. Om söm- och helg dagar hade
folkets kläder bättre kläder än på
vardagarna.

67. Här gick arbetarna mycket
lite kyrkan. I regel gick alla
här lite kyrkan fast inte

varje söndag eller helgdag. Det
var både unga och gamla sam-
giske på den tiden. Husbarns-
familjerna gick i kyrkan på
den tiden rätt mycket. Om det
ansågs, att man borde gå till
kyrkan, kan jag inte säga,
men de gick i alla fall dit.
Om det var av religiösa skäl
eller för andra angelägenheter
skulle, kan jag inte yttra mig
om. Några personer, som
sällan eller aldrig gick i
kyrkan, fanns ej här, vad
jag vet. Alla människor gick
i kyrkan på den tiden.

Det var flera som gick
till vårdvården från bekvämt,

när jag väkte upp, än var så sam-
men förkammaren. Om det var
vanliga sändagar eller det var
några extra helgdagar, som de
gick till påvanden på, kan
jag inte säga. I regel var det
på vanliga helgdagar.

När arbetarna gick till kyrka
och påvande hade de måltid
kostym. I många fall tog de
av den, när de kom hem från
kyrkan, släppte av de mörta
från axlarna, för de kunde
ju inte skapa nya tunnare
som hurt.

Glasblåsarmästarna och
de andra vid glasbrukets var-
liga flitiga kyrkoberäkare

sam de andra skolorna. Ingen
pietistisk inskränkning till kyrkan
har jag hört talas om här.

H. Tre kyrkan gick skolorna
ifrån kungälden både de
med härt.

I kyrkan var särskilda
bänkplocker för olika rader.
Bänkplockerna flyttades fram
vare sin. För kyrkan, tror
jag det var bestämda platser.
Min far var kyrkare, och han
saw i fjärde bänken nere ifrån
där. Det är jag inte
något säker på.

För själva Kosta var sär-
skilda bänkplocker. Chören och

och hans familj såg i en särskild
bänke. Den var ofta långt fram,
glasblåsarna och örniga ar-
betare såg i samma bänkar.
På den tiden fick man inte
sitta var man ville. På sön-
dagarna kunde det vara full-
satt i kyrkan. Detta var regel
i min barndom och ungdom.
Det var egenständigt, att folk
gick dit, för det fanns inte
en spis i kyrkan, men folk
gick dit och såg och frös
och stampade med fötterna bland.

8/. Ungdomarna samlades på
söndagsem. I slutet av 1880-talet
bildades en lag, en F. O. G. F. sam

fungerar ännu. Så står samlade
de till sina sammanträden.
Men många de var, när den bild-
ades, minus jag inte. De fiska,
som var med står, var skutare,
glarblåsare och slipare. På 1905
bildades Verdanari. Verdanari
skulle vara lite friare än F.O.G.F.,
så de använde inga regatier.
Nyttelidsföreningarna gick till
sina sammanträden i brukets
lokaler. F.O.G.F. byggde egen lo-
kal omkring 1906.
När fackförening 1893 bildades,
hade vi möten. Den fackföreningen
bildades i smyg, och så fick vi
hålla möten ute i husen stad,
innan reorganiserades den 1898.

Sedan 1903 har den existerat oav-
brutet, och 1903 fick vi våra
härmöten i bolagets hus, men
1906 blev det lönant, så så fick
vi inte vara i deras lokaler,
utan sedan var vi i T. O. G. V. A
lokaler tills Fackets hus byggdes.
Vi samlades till packförenings-
möten på en vardagskväll.

9/ Skivskär flummal byggde
dansbana, där ungdomen fick
vara och dansa tillsammans
aftan och några lördagar,
släpfer, men sedan revs en
bräda upp här och var, så
den inte skulle kunna an-
vändas.

När jag var barn, fick vi barnläsa evangeliet på söndagsmorn och någon predikan ur och Luthers psaltter. Om söndagsmorgnarna fick vi läsa morgonbönen och vi gick föräldrahem fick vi barnläsa till och från maten. I regel skedde vi så. Jag tror, att det förekom även i glasblåsarhem, att predikan lästes om söndagsmorn, när de inte var i kyrkan. I mitt föräldrahem brukade vi barn även min mor läsa morgon- och aftonbön varje dag ur psalmboken. Det förekom. Det förekom inte varje morgon, men ofta. Det förekom inte någon

kväll, vad jag vet, usam så var
någt läste.

O mitt hem fanns inte annat
än bibel, psalmbok och postillon.
Den bibel som vi hade är i
Amerika m. Min syster reste
dit, och han skrev hem och
frågade om han kunde få den,
så jag skickade den till henne.
Han reste åt Amerika 1898, och
så var det några år efter, som
jag skickade den. Det var en
bibel med psalm, härliga psalmer.

107. Väjen. Se mitt sammanfattan!

Ungdomar kunde även ammas
en lördagskväll styrka samman
några öre var och köpa lite

kaffe och förfäringar, och så
var det någon som upplät lokal.
Någon gång på vintern ställde
vi till med stadparti, men det
var i regel de, som ville vara
lite mer än vanliga arbetare.
Härifrån kom de ibland till
gästgivaregården i Länshuset
och lag in där. På sammarna
kunde de skåpa till gökotta.
Stadparti var i regel bara en
gång om vintern, och i regel
var inga arbetare med, utan
det var tjänstemän och deras
familjer. Gökotta kunde ar-
betarna ställa till med en
sändagsmorgon på sammaren.
Det kunde bli flera på sammaren.

Det kunde vara en 10 personer
liksom mans. Det var mindre
katterier.

22

11/ De gifla höll sig mera inne
om söndagarna, och de unga
kunde vara ute.

12/ De dansa ansåg man inte
f  r synd har s  r att spela
kort. Jag har inte, att det
ansågs f  r någon synd att
använda sprit heller. En del
h  ll nykterhetsrörelsen, n  r
den kom, för rent skoj, men
sedan har den respekterats. Det
har aldrig varit någon tvist
mellan nykterister och den fam

använt sprit.

De frivilliga har inte kunnat slå sig här. Här har varit olika predikanter, men de har inte lyckats få någon ny, så en baptistförening bildats. Det är mest gamla och damer, som är med. Många är bara 2. Ingen glasblåsare är med.

Arbetarna var innan fackföreningen kom bit och under arbetstiderna, men några av arbetstiderna aldrig varit här sedan 1906, när lastkanten var här, när de bodade med värkning. Här har varit konserter och par tre gånger. Om skjutet

ACC. N:R M. 12411:24,

ansåg man, att man skulle
känna för bättre förhållanden
det ansågs för en självklar
sak att stryka.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

24.